

**Monitoring zawodów
deficytowych i nadwyżkowych
w województwie zachodniopomorskim**

Informacja sygnałna
za II półrocze 2016 roku

Opracowanie:
Wydział Badań i Analiz

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 8, ust. 1 pkt 3 i art. 9, ust. 1 pkt 9) opracowanie badań i analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest jednym z zadań samorządu województwa oraz samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych powinien być kluczowym narzędziem wykorzystywanym przy planowaniu działań prowadzących do osiągnięcia równowagi na lokalnym rynku pracy.

Prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwoli w szczególności na¹:

- określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy,
- stworzenie bazy informacyjnej dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- określenie odpowiednich kierunków szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń,
- bieżącą korektę poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego (dotyczy władz oświatowych oraz dyrekcji szkół),
- usprawnienie poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- usprawnienie pośrednictwa pracy poprzez uzyskanie informacji o planowanych ofertach pracy na rok przyszły oraz przewidywanej liczbie absolwentów według zawodów,
- ułatwienie realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.

Ponadto, informacje o bezrobociu i ofertach pracy według zawodów posłużą w szczególności, jako źródło informacji do:

- dostosowania poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- prowadzenia racjonalnej i zgodnej z realiami rynku pracy gospodarki środkami Funduszu Pracy, pozostającymi w dyspozycji powiatowych urzędów pracy, w zakresie asygnowania środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, szczególnie w zakresie programów specjalnych i aktywizacji absolwentów,
- opracowywania przez samorządy lokalne strategii działania oraz oceny i weryfikacji ich założeń w części dotyczącej łagodzenia skutków bezrobocia oraz promocji zatrudnienia,

¹ Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy, Instytut Nauk Społeczno Ekonomicznych 2012 rok, s. 8-9.

- planowania działań przez instytucje i organizacje współpracujące na lokalnym rynku pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- podnoszenia jakości poradnictwa zawodowego, poprzez bieżące wskazywanie doradcom zawodowym profesji poszukiwanych przez lokalnych pracodawców oraz takich, na które maleje zapotrzebowanie,
- stworzenia praktycznego systemu wymiany informacji o wzajemnych powiązaniach, zachodzących pomiędzy potrzebami rynku pracy i systemem edukacyjnym, tak dla instytucji rynku pracy, jak instytucji edukacyjnych,
- usprawnienia pośrednictwa pracy, poprzez dostarczanie informacji zawodoznawczych charakteryzujących stan i ewolucję rynków zatrudnienia (ze szczególnym uwzględnieniem zawodów deficytowych i nadwyżkowych) w środowiskach lokalnych,
- stworzenia podstaw do dyskusji o korekcie kierunków struktury i treści kształcenia zgodnie z wymogami poszczególnych rynków pracy,
- uświadomienia pracownikom instytucji rynku pracy, skali niedostosowania struktury zawodów/specjalności do potrzeb rynku pracy,
- wyposażenia przedstawicieli instytucji edukacyjnych w wiedzę o stanie i ewolucji rynku pracy w województwie i (odpowiednim) powiecie,
- podniesienia wiedzy przedstawicieli instytucji edukacyjnych o procesie dostosowania edukacji do wymagań wojewódzkiego i powiatowego rynku zatrudnienia,
- uzyskania przez przedstawicieli instytucji edukacyjnych wiedzy, niezbędnej do prowadzenia bieżącej koordynacji edukacji z zatrudnieniem,
- podniesienia świadomości przedstawicieli instytucji zajmujących się rynkiem pracy i rynkiem edukacyjnym o konieczności prowadzenia zintegrowanych działań na rzecz dostosowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Zakłada się, że głównymi użytkownikami informacji zawartych w opracowaniu będą:

- Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie i powiatowe urzędy pracy z terenu województwa zachodniopomorskiego,
- lokalne władze oświatowe i dyrekcje szkół ponadgimnazjalnych oraz placówki naukowo – badawcze,
- zainteresowane lokalne organy rządowe i samorządowe,
- instytucje i organizacje społeczno – polityczne z terenu województwa zachodniopomorskiego zainteresowane współdziałaniem na rynku pracy,
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- instytucje szkoleniowe.

Uwagi metodologiczne

Z uwagi na to, że dotychczas prowadzony monitoring stanowił jedynie diagnozę sytuacji obecnej Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleciło opracowanie nowej metodologii prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Metodologia ta została przygotowana w 2012 roku na zlecenie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich przez Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych z Łodzi.²

Informacja sygnałna za I półrocze 2015 roku jest pierwszą informacją sporządzoną w oparciu o nową metodologię. Do przygotowania zestawienia posłużyły dane o liczbie zarejestrowanych bezrobotnych i ofertach pracy z systemu Syriusz oraz przygotowane przez WUP w Szczecinie dane o liczbie ofert pracy zamieszczanych w Internecie.³

Na ogólnopolskim portalu internetowym pod adresem <http://mz.praca.gov.pl> można zapoznać się z wynikami monitoringu zawodów zarówno dla kraju jak i dla województw oraz poszczególnych powiatów.

Podstawowymi miernikami stosowanymi w monitoringu do określenia deficytu bądź nadwyżki zawodu są:

Wskaźnik dostępności ofert pracy

$$B/O_t^k = \frac{\bar{B}_t^k}{\bar{O}_t^k}$$

gdzie: \bar{B}_t^k - średniomiesięczna liczba bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,

\bar{O}_t^k - średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t.

Miernik informuje o dostępności oferty pracy w danej grupie elementarnej. Im wyższa wartość miernika tym dostępność niższa.

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia

$$WDB_t^k = \frac{DB_t^k}{B_t^k} * 100$$

gdzie: DB_t^k - liczba długotrwałe bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t,

² Metodologia wypracowana została w ramach projektu „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy” zainicjowanego przez Departament Rynku Pracy i Polityki Społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Działanie 1.1 – Wsparcie systemowe instytucji rynku pracy).

³ Badanie przeprowadzone przez WUP w Szczecinie na zlecenie MRPiPS w październiku 2016 roku. Badaniem zostały objęte oferty pracy dostępne na portalu Zielona Linia. Dane z każdego poniedziałku i środy w miesiącu października były gromadzone w ogólnopolskim systemie Viator, weryfikowane przez WUP a następnie uogólniane na II półrocze 2016 roku.

\bar{B}_t^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t.

Wartość miernika informuje o tym, jaki odsetek bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów stanowią długotrwale bezrobotni. Im większa wartość miernika tym więcej długotrwale bezrobotnych w danej grupie elementarnej zawodów.

Wskaźnik płynności bezrobotnych

$$WPB_t^k = \frac{OB_t^k}{NB_t^k}$$

gdzie: OB_t^k – odpływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,

NB_t^k - napływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t.

Wartość miernika wskazuje na kierunek i natężenie ruchu bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k.

Tabela 1. Identyfikacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Zawody deficytowe	Wskaźnik dostępności oferty pracy	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia	Wskaźnik płynności bezrobotnych
deficytowe	$B/O_t^k < 0,9$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
zrównoważone	$0,9 \leq B/O_t^k \leq 1,1$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
nadwyżkowe	$B/O_t^k > 1,1$ lub brak wartości	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$

Z przedstawionej tabeli wynika, że:

Zawody deficytowe to zawody, w których liczba dostępnych ofert pracy jest większa od średniego stanu bezrobotnych w danym okresie sprawozdawczym, odsetek długotrwale bezrobotnych w tych zawodach jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody maksymalnie deficytowe to zawody, w których nie odnotowano bezrobotnych czyli wskaźnik dostępności oferty pracy wynosi zero.

Zawody zrównoważone to zawody, w których liczba ofert pracy jest zbliżona do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek bezrobotnych długotrwale jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody nadwyżkowe to zawody, w których występuje przewaga liczebna bezrobotnych nad dostępnymi ofertami pracy, bezrobocie długotrwałe jest relatywnie wysokie, a napływ bezrobotnych przewyższa ich odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody maksymalnie nadwyżkowe to takie, dla których nie ma żadnych ofert pracy tj. wskaźnik dostępności oferty pracy nie przyjmuje żadnych wartości (dzielenie przez zero).

Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych i nadwyżkowych w II półroczu 2016 roku

Tabela 2. Grupy elementarne deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe w II półroczu 2016 roku

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód maksymalnie deficytowy	Planiści produkcyjni
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów metalurgicznych
	zawód deficytowy	Pośrednicy pracy i zatrudnienia
		Pracownicy świadczący usługi na ulicach
		Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
		Pracownicy usług osobistych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierownicy do spraw finansowych
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych
		Projektanci i administratorzy baz danych
		Lektorzy języków obcych
		Administratorzy systemów komputerowych
		Przedstawiciele handlowi
		Lekarze weterynarii bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Kierownicy w handlu detalicznym i hurtowym
		Monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Nauczyciele kształcenia zawodowego
		Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani
		Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierowcy samochodów ciężarowych
		Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży
		Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
		Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok
		Trenerzy, instruktorzy i działacze sportowi
Operatorzy maszyn przędzalniczych i pokrewni		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy ochrony osób i mienia
		Spawacze i pokrewni
		Analitycy systemów komputerowych
		Spedytorzy i pokrewni
NADWYŻKA	zawód	Technicy archiwiści i pokrewni
		Właściciele sklepów

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna	
	nadwyżkowy	Szydliarze, grawerzy i zdobnicy ceramiki, szkła i pokrewni	
		Ceramicy i pokrewni	
		Dietetycy i żywieniowcy	
		Rybacy morscy	
		Jubilerzy, złotnicy i pokrewni	
		Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii	
		Rolnicy upraw polowych	
		Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni	
		Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni	
		Robotnicy leśni i pokrewni	
		Fryzjerzy	
		Robotnicy wykonujący prace proste przy uprawie roślin i hodowli zwierząt	
		Pomoce domowe i sprzątaczk	
		Robotnicy wykonujący prace proste w rybołówstwie i zakładach akwakultury	
		Ogrodnicy	
		Operatorzy urządzeń do wyrobu masy papierniczej i produkcji papieru	
		Strażacy	
		Kucharze	
		Monterzy linii elektrycznych	
		Windykatorzy i pokrewni	
		Robotnicy wykonujący prace proste w kopalniach i kamieniołomach	
		Robotnicy budowy dróg	
		Pracownicy domowej opieki osobistej	
		Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni	
		Formierze odlewniczy i pokrewni	
		Operatorzy urządzeń do spalania odpadów, uzdatniania wody i pokrewni	
		Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt	
		Gospodarze budynków	
		Sekretarki (ogólne)	
		Monterzy sprzętu elektronicznego	
		Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne	
		Średni personel w zakresie działalności artystycznej i kulturalnej gdzie indziej niesklasyfikowany	
		Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa metali	
		Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani	
		Monterzy konstrukcji budowlanych i konserwatorzy budynków	
		Pomoce kuchenne	
		Pracownicy przy pracach przygotowawczych do druku	
		Kierownicy do spraw logistyki i dziedzin pokrewnych	
		zawód maksymalnie nadwyżkowy	Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani
			Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni
			Sadownicy
			Formowacze wyrobów szklanych, krajacze i szlifierze szkła
	Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie mz.praca.gov.pl, data pobrania 17.02.2017r.